[नी]नां तिसृणां [मित्रावरुणादिदेवतानां मध्ये द्वयोः] तिस्रस्तिस्रः उत्तमायां बृहस्पतिदेवतायां पञ्चानूबन्ध्याः । त्रैधातव्यन्ते समारोप्यात्मन्नग्नी सूर्यमुपस्थायाद्यः सम्भृतः इत्यनुवाकेनानपेक्षमाणो (३१.१७-२२) ऽरण्यं गत्वा न प्रत्येयात् ॥१७॥[1] अरण्यमियात् अपुनर्गृहाय · ततश्चाश्रमान्तरप्रतिपत्तिरियमिति । तच्च स्मृतावुच्यते (मनु° ६.३८) प्राजापत्यां निरुप्येष्टिं[2] सर्ववेदसदक्षिणाम् आत्मन्नग्नी[3] समारोप्य ब्राह्मणः प्रव्रजेद्गृहादिति · सा चेयं पुरुषमेधाख्या सर्वस्वदक्षिणा प्राजापत्येष्टिः तां निरुप्य पारिव्रज्यं ब्राह्मणस्य · एवं च यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहुयादिति श्रुतिरनया श्रुत्या विकल्पते अथ स्मार्तेष्टिः प्राजापत्या स्यात् तदानीं स्मृत्या श्रुतिर्बाधिता स्यात् न चैतदिष्यते । पुरुषमेधः कथं प्राजापत्येष्टिरिति चेत् सन्ति ह्यत्र प्राजापत्याः पशवस्तदुपलक्षिता प्राजापत्येत्युक्ता । सं° न ग्रामं प्रत्यागच्छेत् । ग्रामे वा विवत्सन्नरण्योः ॥१८॥ (१३.६.२.२०) । सं° अथवा ग्रामे वासं करिष्यन्नरण्योरिवाग्नी समारोप्य पूर्ववत् [सूर्यमुपस्थाय गृहं प्रत्यागच्छेत्] ॥

॥ प्रथमा कण्डिका ॥१॥ ॥

सर्वमेधः सर्वकामस्य ॥१॥ सर्वमेध इति कर्मनामधेयम् विध्यर्थवादमन्त्रत्वासम्भवात् · स सं°स्य भवति । दशरात्रः ॥२॥ उपक्रमात्तत्सिद्धेर्दशरात्रग्रहणं न कर्तव्यम् क्रियते च तत्किमर्थम् अग्निष्टुत्त्रय उक्थ्या इति (४) वक्ष्यति तत्रेन्द्रस्तुदादिभ्योऽधिका उक्थ्या मा भूवन्निति इन्द्रस्तुदादय एवोक्थ्याः । सं° दशसुत्या[हानि] भवन्ति । अग्निरुत्तमः ॥३॥ एकशतविधोऽग्निरत्र । [दिव° तत्र दशरात्रसम्बन्धीनि सप्ताहान्याह ·] अग्निष्टुत् त्रय उक्थ्या इन्द्रस्तुत्सूर्यस्तुद्विश्वदेवस्तुत् व्रतम् वाजपेयो ऽप्तोर्यामः सर्वमस्मिन्नालभते ॥४॥ अस्मिन्नप्तोर्यामे सर्वमालभ्यते तस्मिन्त्सर्वान्मेधानालभतऽइति श्रुतेः (१३.७.१.१) । अशक्यार्थोपदेश इति चेत् न हि निरवग्रहः सर्वालम्भः शक्यते कर्तुम् · एवं चेत् येषामेवोपलम्भो दृष्टस्तेषां सर्वतोच्यते ते च पुरुषोऽश्वो गौरविरज इति · अपि चान्ते सर्वशब्दो दृश्यते पुरुषोऽश्वो गौरविरज इति प्रकृत्य (६.२.१.१४)

---

१) अग्नी गार्हपत्याहवनीयावात्मन्नात्मनि स्वशरीरे समारोप्य अयं ते योनिरित्यनेन मन्त्रेणोष्माणमास्ये कोष्ठे वा प्रवेश्य Deva. २) निरूप्ये° Manu. ३) आत्मन्यग्नीन् Manu.